

Taula

Com si calgués una justificació 9

CRÍTICA

Visió general

ANNA MARIA VILLALONGA
Manuel de Pedrolo, un escriptor fora del temps 21

La llengua

JORDI GINEBRA
Pedrolo i la llengua: una primera aproximació 37

La narrativa

VÍCTOR MARTÍNEZ-GIL
Manuel de Pedrolo i les formes de la ficció especulativa 61

ÀLEX MARTÍN ESCRIBÀ
Manuel de Pedrolo, teixit en negre 83

ELISABET ARMENGOL
La narrativa de gènere eròtic en Manuel de Pedrolo: una força alliberadora 95

JORDI COCA
Una lectura de Totes les bèsties de càrrega 111

TAULA

PATRIZIO RIGOBON

*La història vista per Daniel Bastida. La guerra i la postguerra
a la sèrie Temps obert*

123

La poesia

ANNA PERERA

*«Dos amants es fan còmplices d'un sol goig.» Erotisme i feminitat
a Eròtica XX de Manuel de Pedrolo*

139

El teatre

RAMON X. ROSSELLÓ

El teatre de Manuel de Pedrolo a través de l'Epistolari (1997)

159

Els diaris

ANNA ESTEVE

*«Encara que sigui un diari com aquest...» Aproximació als
Diaris de Manuel de Pedrolo*

185

OCTAVI MARTÍ

*Pedrolo, espectador normal. Els comentaris sobre cinema als
Diaris*

201

Els articles

ANTONIO BAÑOS

Pedrolo a la premsa: la incomoditat permanent

217

FRANCESC-MARC ÁLVARO

Pedrolo, columnista de combat

227

Les traduccions

ALBA PIJUAN VALLVERDÚ
Manuel de Pedrolo, traductor de teatre 235

SARA MARTÍN ALEGRE
*Procés d'internacionalització insuficient: la traducció militant
i l'experiència d'apropar Mecoscrit del segon origen
al món anglòfon* 255

L'espai audiovisual i digital

SANDRO MACHETTI SÁNCHEZ
*Vint mil planes en cerca d'adaptador: les dissorts de Pedrolo i la
creació audiovisual* 273

JÚLIA OJEDA CABA
Acte de presència: Pedrolo a la xarxa 301

JOAN R. VENY-MESQUIDA
Aportacions digitals de la Càtedra Màrius Torres a l'Any Pedrolo 309

DIDÀCTICA

Visió general

CARME ARENAS
*L'obra pedroliana i la seva contribució en el desenvolupament
d'un públic lector* 327

Les edicions

CARME BALLÚS
Manuel de Pedrolo i els joves 351

MARCEL FITÉ
Memòria i actualitat de Trajecte final i Domicili provisional 357

ANTON CARBONELL
El teatre de Manuel de Pedrolo a l'aula 363

NÚRIA MARTÍ CONSTANS
La Lectura Fàcil: Pedrolo a l'abast de tothom 385

L'espai audiovisual

JAUME CELA
Pedrolo. Mecanoscrit del segon origen 395

ROSER JURADO REGUÉ
Experiència d'aula: booktrailers de Joc brut 405

Abstracts 409

Sobre els autors 421

Com si calgués una justificació

ANNA MARIA MORENO BEDMAR

FRANCESCO ARDOLINO

JORDI MALÉ

L'Any Pedrolo va commemorar el centenari del naixement d'un autor divers, polièdric i difícil d'abraçar en la seva totalitat. I hem de reconèixer que, al llarg del 2018, hi va haver un seguit d'iniciatives i esdeveniments organitzats també dins les universitats, això és, en un espai (l'acadèmic) que, malauradament, havia bandejat —o més aviat, oblidat— durant dècades l'escriptor i la seva obra. Ara bé, molts mesos abans, quan encara, des de la Universitat de Barcelona i la Universitat de Lleida, teníem candent la idea d'organitzar «alguna cosa» per celebrar l'efemèride, Jordi Coca ens va suggerir que seria bo projectar llum sobre la literatura de gènere de Manuel de Pedrolo, per sortir d'una visió còmodament acceptada que rebaixava historiogràficament la càrrega radical, rebel i revolucionària que la seva escriptura comporta *no només* per les seves posicions polítiques, sinó per tot el conjunt de propostes, poètiques, experiments i recerques que la distingeixen.

Doncs bé, la perspectiva d'una «mirada oberta» —tal com l'hem volgut remarcar en el títol d'aquest volum— pretén oferir una nova visió a l'afany de globalitat que marca el recorregut de Manuel de Pedrolo, pel que fa tant a la temàtica com a l'estil. Es tracta, en definitiva, d'afrontar la multiplicitat de vessants que l'escriptor va desplegar (narrativa, poesia, teatre, diaris, articles i traducció), i també d'incorporar noves disciplines per a l'anàlisi de la seva producció, atès que, al costat de les aportacions estrictament filològiques o dels estudis de la recepció, el lector descobrirà, en aquestes pàgines, contribucions que s'atenen al camp de l'audiovisual, de les plataformes digitals i de la didàctica. Amb la qual cosa, més que limitar-nos a aprofundir una perspectiva d'estudis ja canonitzada, hem adreçat l'atenció cap a unes lectures alternatives allunyades de cotilles, amb la voluntat d'enfocar i organitzar una visió panoràmica que no es limités a un amuntegament de nocions o a una fragmen-

tació calidoscòpica. No gosarem afirmar que, per primer cop en les aproximacions dedicades a l'autor segarrenc, s'ha ampliat el punt de vista tradicional per situar el seu corpus literari en unes coordenades ajustades al segle XXI. Però tampoc no amagarem que aquest era el nostre objectiu; com a mínim, l'esforç que hem realitzat en aquesta direcció ens ha portat a fer cap a les dimensions de l'espai virtual, que ara mateix representa una àmplia oportunitat de preservació, difusió i promoció del seu llegat.

Però passem de la declaració d'intencions a la descripció del contingut real del volum que ara el lector, la lectora, té entre les mans. Hem dividit els materials en dues seccions ben diferenciades, i alhora complementàries, sota els apartats de «Crítica» i «Didàctica».

En primer lloc, la secció «Crítica» l'encapçala una visió general de l'autor a càrrec de la comissària de l'Any Pedrolo, Anna Maria Villalonga, que ens presenta un escriptor engatjat i visionari, sempre compromès amb la societat —en el doble pla literari i ideològic. Un autor combatiu, crític i alhora rupturista que és ben present en l'anàlisi concreta de tres obres que tenen en comú l'element al·legòric, com ara *Acte de violència*, *Totes les bèsties de càrrega* i *Hem posat les mans a la crònica*.

Tot seguit les aportacions se centren en alguns temes cabdals relacionats amb els gèneres (i les seves circumstàncies: llengua, narrativa, poesia, teatre, diaris, articles, traduccions i l'espai digital i audiovisual) que conreà Pedrolo, i aquests plantejaments ens porten a assenyalar l'excepcionalitat de la seva figura i impliquen la urgència d'inserir-la dins aquella categoria, complicada i al mateix temps necessària, dels clàssics contemporanis.

Així, doncs, l'aproximació de Jordi Ginebra des del vessant lingüístic dona les coordenades de l'autor segarrenc per situar-lo, a través dels seus registres i estils, en el context de la complexa situació del català a la postguerra. I a poc a poc ens introduïm dins el nucli dinàmic que va donar origen a tot el volum, és a dir, les anàlisis dedicades a la literatura de gènere: fet i fet, fins i tot en la producció que més s'escapa d'aquesta definició —com ja apuntava Jaume Fuster el 1989—, Pedrolo hi insereix elements de gènere, i aquesta és una estratègia que va ajudar a renovar la narrativa catalana de postguerra.

Víctor Martínez-Gil posa en dubte l'etiqueta de realista que ha estat atribuïda tradicionalment a Pedrolo i ho fa a partir d'un seguit de reflexions al voltant dels seus models literaris per demanar un *reset* crític que permeti tornar a definir, identificar i col·locar-ne l'obra en els estrats culturals corresponents. D'aquesta manera, l'estudiós explica i exemplifica les quatre menes de ficció especulativa emprades a la narrativa pedroliana amb la voluntat de resseguir i complementar els estudis que Antoni Munné-Jordà ja havia engegat amb una altra mena de catalogació.

D'altra banda, Àlex Martín Escribà dibuixa, amb un traç negre, un retrat de Pedrolo. Ens mostra com, des d'una producció inicial encara lligada al model realista nord-americà, la narrativa criminal i policíaca de l'escriptor evoluciona fins a anar de bracet amb les insurgències contestatàries, de denúncia i crítica social que eren reivindicades per les novel·les polítiques nascudes sota la influència francesa del maig del 68. La posició d'aquest especialista de la novel·la de detectius s'emparella temàticament amb l'article d'Elisabet Armengol, qui rescata el gènere eròtic, tan important i puixant en la producció pedroliana com gairebé oblidat. Fet i fet, una de les poques estudioses que se n'havia ocupat amb precedència ha estat Anna Perera, la qual, aquí, esmola les seves eines interpretatives per dedicar-se a l'anàlisi de l'obra poètica *Eròtica XX*.

En l'intent de cercar nous itineraris d'estudi, Jordi Coca ha decidit fer-nos tornar a llegir una de les novel·les més aclamades, *Totes les bèsties de càrrega*, com si ens hi acostéssim per primera vegada. I ens pregunta fins a quin punt un lector actual —més o menys ideal— pot gaudir del llibre tot respectant-ne les coordenades històriques i la simbologia (antifranquista) que el text vehicula.

Val a dir que aquestes fórmules de relectura ens porten constantment a una qüestió que recorre, tot i que de manera subterrània, la majoria de les intervencions del llibre: atesa la quantitat de bibliografia que representa la producció de Pedrolo, quines haurien de ser les prioritzacions? O, per dir-ho d'una manera més directa: podem establir un cànon pedrol·lià intern que posi en dubte l'entronització de les tres o quatre obres a les quals ens hem acostumat? Patrizio Rigobon ens ajuda a respondre-hi, sobretot de forma col·lateral, perquè recupera la funció programàtica de la sèrie «Temps obert»,

marcada pel protagonista Daniel Bastida, per les seves vicissituds i per les possibilitats narratives que ofereix dins l'ambientació cronològica de la guerra i la postguerra a Catalunya.

La riquesa d'algunes de les obres de no-ficció pedrolianes (*Epistolari* i *Diaris*) permet establir noves mirades literàries. En primer lloc, sobre el gènere teatral. Ramon X. Rosselló a través de l'*Epistolari* (1997) complementa els seus estudis anteriors i ens assenyala el *work in progress* del projecte teatral pedrolià. En segon lloc, sobre la prosa dels «papers privats», que Anna Esteve examina sota el filtre teòric de l'anomenada literatura del jo. I, finalment, sobre l'escriptor com a espectador cinematogràfic, perquè Octavi Martí en construeix un retrat a partir dels comentaris sobre pel·lícules dels anys vuitanta tal com apareixen en els *Diaris*, arran de l'assistència regular de l'autor a les projeccions de la Filmoteca de Catalunya.

Antonio Baños i Francesc-Marc Álvaro debaten, a distància, sobre els articles de Pedrolo a la premsa, els situen dins el context de la seva època i mostren com adquireix vigor el seu discurs independentista davant l'actual realitat política del país.

I ara fem un altre pas en aquest moviment circular al voltant de la figura de Manuel de Pedrolo. Perquè no podem oblidar la seva tasca com a traductor. Alba Pijuan ens en presenta la faceta de torsimany d'obres del teatre francès i anglès contemporani, que va permetre a l'espectador català entrar en contacte amb el corrent existencialista i amb el teatre de l'absurd.

Si mirem cap a l'altra banda, la de la versió a altres idiomes de les obres de Pedrolo, tenim un testimoni d'excepció. Sara Martín ens traça una mena de quadern de bitàcola professional i ens detalla les fases prèvies i finals de la seva experiència de traductora —i, en part, també d'editora (i, voldríem afegir, de promotora cultural)— del *Manuscrit del segon origen* dins l'univers anglòfon. I tanmateix, la seva explicació dels fets en primera persona deixa filtrar, frase rere frase, un paradigma que domina el camp de la publicació i la difusió de les obres catalanes a l'estranger: les dificultats, els errors repetits «de gestió» i les renúncies a les quals sovint han d'arribar els nostres traductors més plens d'entusiasme.

La part dedicada a l'espai audiovisual i digital s'inicia amb un text de Sandro Machetti que estudia les adaptacions d'obres pedro-

lianes al cinema i la televisió des d'una perspectiva diacrònica per resseguir-ne l'evolució. Continua Júlia Ojeda amb el repàs exhaustiu que fa de la presència de la figura pedroliana a la xarxa, en un recorregut que, des d'espais webs diversos, arriba fins a les xarxes socials més dinàmiques com Twitter o Instagram. I acaba amb el manteniment del llegat literari pedrolità: ha estat responsabilitat de Joan R. Veny-Mesquida descriure les aportacions digitals de la Càtedra Màrius Torres. Una tasca ingent d'informatització i bolcament de dades, textos i imatges que aquest grup de recerca de la Universitat de Lleida ha engegat i que continua realitzant per tal de preservar, difondre i promoure l'estudi de l'obra de l'autor.

Ja podem passar a la segona part del llibre. El mot «Didàctica» podria resultar ambigu, però sota aquesta etiqueta hem reunit un seguit d'articles que tracten de les aportacions de Manuel de Pedrolo en el camp de la literatura juvenil, tot i que ell mai no va escriure llibres pensant en un destinatari adolescent. Comptat i debatut, és la seva literatura de gènere la que tindrà més èxit entre el jove, tot i que cal recordar que també del seu teatre se n'ha fet una edició didàctica. I que Carme Arenas va coordinar diferents col·leccions didàctiques a Edicions 62. En aquest cas, Arenas presenta la funció que poden realitzar els textos de Pedrolo en el desenvolupament d'un públic lector jove. La normalització lingüística de principis dels vuitanta va ser l'oportunitat perquè algunes de les seves obres es convertissin en lectures escolars i, més endavant, obrissin el camí a un seguit d'autors que, des d'una altra perspectiva, ja s'adreçarien directament a un lector juvenil i publicarien en editorials especialitzades. Així, doncs, a més de parlar dels llibres de Pedrolo inclosos en col·leccions juvenils, aquest article posa en relleu també les aportacions didàctiques que se'n deriven.

Carme Ballús resumeix les claus de l'èxit del *Mecanoscrit del segon origen* a les aules per explicar les raons que han impedit que aquest llibre envellís. I també comenta les edicions didàctiques que ella mateixa va preparar de la novel·la negra *Joc brut* i dels contes de ciència-ficció del recull *Trajecte final*. Altrament, Marcel Fité exposa la tasca de preparació de les edicions de *Domicili provisional* i de *Trajecte final*, obres que considera plenament actuals gràcies als temes candents que contenen. I ho fa des d'una mirada vivencial,

de relació amb l'autor, que també aplica a *Trajecte final*, un punt de partida possible per llegir Pedrolo i introduir-se dins el seu model de ciència-ficció.

A partir d'això, la constatació és evident: fins i tot en el moment de filtrar la producció pedroliana a través del sedàs del públic juvenil i de les adaptacions que aquest imposa, no podem escapar del seu polimorfisme congènit. Així, doncs, arribem al teatre inclòs en col·leccions destinades als joves lectors. Anton Carbonell, que ha reunit *Homes i No* i *Cruma* en un únic volum, planteja les possibilitats didàctiques que presenta la primera obra, s'atansa amb la mateixa perspectiva —i per primer cop— a *Aquesta nit tanquem*, i afegeix fragments d'escenes per treballar ambdues peces dramàtiques a l'aula.

Continuem el nostre periple, perquè ara venen les adaptacions de Lectura Fàcil adreçades a persones amb dificultats lectores ben diverses. Núria Martí Constans ens detalla el procés i els criteris que va seguir en el cas de l'edició del *Mecanoscrit del segon origen* i ho fa amb l'ús d'exemples gràfics que tenen en compte el llenguatge, el contingut i la forma o bé l'estructura.

Són relativament poques les versions cinematogràfiques de l'obra pedroliana al cinema i Jaume Cella ens ho subratlla. Però no s'oblida d'indicar-nos que el *Mecanoscrit del segon origen* no només va ser serial radiofònic i televisiu, sinó que també va esdevenir còmic i pel·lícula. I arran d'aquesta consideració, trenca una llança a favor de l'ús de l'audiovisual en el món educatiu i ens presenta un seguit d'activitats escolars lligades al *Mecanoscrit* a l'aula.

Finalment, tanca el volum una experiència d'aula duta a terme a Tercer d'ESO per la professora Roser Jurado i que té com a base la creació d'un *booktrailer* de *Joc brut*. Aquesta activitat grupal va permetre estudiar el text d'una forma més lúdica, a més de fomentar el plaer per la lectura, despertar l'esperit crític i treballar les competències digitals dels alumnes.

Tornem al començament. Tot això va néixer al voltant de l'Any Pedrolo. Les iniciatives que ha generat (i les que s'han generat al seu voltant per un fenomen d'admiració i reproducció espontània) han obtingut un resultat extraordinari. No és aquest el lloc per fer-ne un balanç ponderat, però ningú podrà negar que, des del rescat

editorial dels llibres (inclòs un d'inèdit) de l'autor fins als actes que s'han multiplicat de biblioteca en biblioteca, d'aula en aula, sense comptar les celebracions més oficials i acadèmiques, no hi ha hagut cap període de pausa o de pèrdua d'interès durant tot el 2018. I això ens porta a una darrera reflexió. S'ha fet tot el que s'havia de fer, però ara ens cal emprendre una tasca menys visible, i igualment important: no permetre que els esforços que s'han fet perdin la seva eficàcia amb el temps. Aquest llibre pretén ser una aportació més en la construcció —potser caldria dir-ne l'«aposta»?— d'una continuïtat que alguns anomenaran canonització i, d'altres, normalització de la presència d'una figura que hauria de ser, que gairebé és, indiscutible dins la literatura catalana del segle xx.

Finalment, hem d'assenyalar que la majoria dels textos que formen aquest volum procedeixen de les intervencions a les Jornades Internacionals «Manuel de Pedrolo, una mirada oberta» que es van celebrar el 24 i 25 d'octubre a la Universitat de Barcelona (respectivament, a la Facultat de Filologia i a la Facultat d'Educació) i el dia 26 a la Universitat de Lleida (Facultat de Lletres).

Manuel de Pedrolo, un escriptor fora del temps

ANNA MARIA VILLALONGA

(Universitat de Barcelona - Comissària de l'Any Pedrolo)

És del domini públic que Manuel de Pedrolo va concebre la seva producció literària com un corpus complet que pretenia normalitzar la literatura catalana, fer un servei al país, evidentment en català. Aquesta voluntat justifica que les seves obres siguin les que són, amb unes característiques concretes, i no unes altres. Ho havia comentat públicament de moltes maneres diferents. A *Si em pregunten, responc* (1974: 124), parlant de la necessitat d'escriure sempre en català i des del compromís, manifestà:

En una circumstància com la nostra, és una resposta d'emergència que [...] no perjudicarà gens ni mica el seu autor quan aquest, lluny de cercar-hi un avantatge personal i egoista —sense que això vulgui dir que no en pugui viure en bona part—, és mogut exclusivament per aquell afany de dur la nostra cultura als estranys (i fins i tot els propis, ara) i d'ajudar-los a avaluar-la.

O al *Diari*, l'any 1987, on havia escrit que per damunt de la seva obra posava la llibertat del poble català, una obra que formava part del projecte de llibertat del país. Queda palès, doncs, el sentit utilitari (si se'n pot dir així) de la seva tasca literària. Pedrolo no pot ni vol deslligar el requeriment estètic que anima l'esperit de qualsevol escriptor —i en el seu cas molt marcadament— del vessant de contingut ideològic profund, de denúncia i de reflexió. Fins i tot quan Pedrolo fa narrativa de gènere (policíac, ciència-ficció), aquest seu escriure gènere tampoc no deixa de resultar, en certa manera, un pretext. Perquè usa els gèneres per confegir una narrativa inserida en les tendències del moment, per modernitzar i democratitzar la literatura en català, però sense oblidar-se mai d'incloure-hi idees crítiques i transcendents.

A l'entrevista que Joaquim Maria Puyal li va fer al *Vostè pregunta* l'any 1983, Pedrolo diu que en un principi potser sí que creia en la idea de l'art per l'art, però que, atesa la situació del país, de

seguida va comprendre que la literatura havia de servir per reflectir la societat i protestar si estaves descontent amb aquesta societat. A través dels informes de lectura que confeccionava per a diverses editorials, Pedrolo ens ha llegat un bon nombre d'interessants reflexions teòriques, entre les quals algunes que incideixen directament en aquesta qüestió. Als informes, Pedrolo es planteja la relació entre forma i contingut i, malgrat defensar aferrissadament tot tipus d'innovació formal, mai no li sembla suficient si no va acompanyada d'una significació que defugui la banalitat i vehiculi idees serioses i transcendents. Distingeix entre l'estil formal i el que ell anomena «estil novel·lístic», que és el conjunt que conforma la totalitat d'una novel·la. Si aquest punt falla, per a Pedrolo el text queda coix i no genera cap interès.

Per posar un exemple, veiem que la idea apareix a l'informe que va redactar en relació amb la novel·la *A world child*, de l'escriptora irlandesa Iris Murdoch. L'estil impecable de Murdoch no li sembla suficient per recomanar l'obra, que troba banal. Diu textualment: «L'argument és ben digne d'una novel·la per “entregues”, però l'estil és cent per cent literari, o sia que en aquest cas val molt més l'embolcall que no pas allò que embolica» (Moreno-Bedmar, Munné-Jordà & Villalonga 2018: 188). Pedrolo considera que la forma va per una banda, amb unes marcades ambicions, però el contingut va per una altra, molt menys rellevant. Així que conclou: «Aleshores, encara que l'estil sigui, com he dit, cent per cent literari, resulta que no hi ha estil novel·lístic, que és la pitjor cosa que li pot passar a una novel·la» (Moreno-Bedmar, Munné-Jordà & Villalonga 2018: 188).

Comentaris similars recorren els informes i legitimen directament la coneguda idea que les obres pedrolianes són com les dues cares d'una moneda, la ideològica i la purament literària. Totes dues són bàsiques i, com a les monedes, inseparables. Pedrolo no suporta l'immobilisme, la manca d'originalitat, l'escassa visió innovadora de l'època, però també defensa sense esclatxes que l'escriptor català d'aquell moment històric té una missió important per complir. A *Si em pregunten, responc* (1974: 10-11), manifesta exactament:

Avui, al meu veure, el narrador té l'obligació de contribuir a la ruptura d'estructures que només per inèrcia segueixen presents a la nostra vida actual i que, en realitat, pertanyen a un temps passat. Cal que encari —i

els bons novel·listes sempre ho han fet— el seu lector amb problemes vius i dolorosos —de tipus personal, social, polític, etc.— i que l'obligui a reflexionar, a preocupar-se, a sortir de la cleda protectora d'aquesta indiferència que sovint sentim no sols envers els nostres semblants, sinó envers nosaltres mateixos. Això equival a dir que, personalment, no crec en una literatura recreativa que no compromet ni l'autor ni el lector. Hi ha un compromís, indefugible, de cada home amb ell mateix, i el novel·lista té el deure de posar-ho en relleu. Una novel·la és més que una història ben o mal contada: és sempre un testimoni de la nostra condició, una presa de posicions i, en definitiva, un acte de protesta. [...] De més a més, el novel·lista català ha d'acomplir altres funcions: una d'elles, en aquest moment, la de contribuir al recobriment d'una normalitat cultural tantes vegades amenaçada [...] Vull afegir, encara, que el novel·lista català faria bé d'escriure de cara a fora, i no únicament de cara a dins: si som, som en relació amb els altres pobles que ens miren o ens poden mirar. Per això cal donar-los una imatge de la nostra personalitat que, essent autèntica, reflecteixi allò que ells i nosaltres tenim en comú.

En una primera època de la seva producció —que Jordi Arbonès ens presenta a *Pedrolo contra els límits* l'any 1980 en una classificació que encara podem subscriure—, Pedrolo es dedica a plantejar-se el món i els grans temes de la humanitat (l'origen i el sentit de la vida, l'amor i sobretot la mort) de manera extremament dialèctica, filosòfica, amarada d'existencialisme, des del debat i la constant interrogació. Els seus referents són els existencialistes de l'època, als quals coneixia molt bé. Els havia llegit tots: Sartre, Camus, etc. Tanmateix, també i alhora, en aquests escrits ja apunten les seves posicions compromeses i reivindicatives amb voluntat de denúncia i de lluita, amb la intenció de canviar el que no li agrada, de transformar i modificar. La literatura ha de ser, al seu entendre, una eina de transformació. Una eina per enfrontar-se i canviar la situació política i social del país, el règim totalitari i repressiu, però també per millorar les mancances purament culturals, perquè la cultura, la literatura, han de funcionar com a motors de la transformació. Així, es tracta de lluitar contra l'escassetat de textos, la pobresa literària, l'aroma de resclosit de certes posicions institucionals i acadèmiques, el conservadorisme excessiu, les mancances lingüístiques.

Aquesta edició ha estat possible gràcies a les següents institucions

INSTITUT
D'ESTUDIS
ILERDENCS

Fundació Pública de la Diputació de Lleida

Diputació de Lleida

Institut
d'Estudis
Catalans

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

**Institució
de les Lletres
Catalanes**

100
Manuel
de Pedrolo

Trossos és una col·lecció
de l'Aula Màrius Torres
www.catedramariustorres.udl.cat

Consell d'edició:

Jaume Aulet (Universitat Autònoma de Barcelona), Xavier Macià (Universitat de Lleida), Jordi Malé (Universitat de Lleida), Montserrat Roser (University of Kent), Donatella Siviero (Università degli Studi Messina) i Joan R. Veny (Universitat de Lleida).

© 2019 dels textos, els seus autors

© 2019 de la supervisió científica: Aula Màrius Torres

© 2019 d'aquesta edició: Pagès editors, S L

DL L 1.035-2019

ISBN: 978-84-1303-138-5

Primera edició: desembre de 2019

Impressió:

Arts Gràfiques Bobalà, S L
Sant Salvador, 8. 25005 Lleida

Relligat:

Enquadernacions Prats XXI, S L

Reservats tots els drets